

Galnebær

Atropa bella-donna

Har sit navn efter en døds gud og er måske Middelalderhavens giftigste plante.

Atropa var i græsk mytologi, den guddom, der klippede livstråden over, når folk havde levet længe nok. Et job, der i nordisk mytologi, blev overladt til 'de tre norner', Urd, Verdande og Skuld, som besluttede hvornår den livstråd de spandt på var tilstrækkelig lang.

Tilnavnet 'bella donna' (smuk kvinde) henviser til den virkning plantens gift har, hvis den dryppes i øjnene.

I øjnene har giftstoffet 'Atropin' den virkning, at den udvider øjets pupil og gav festklædte donnaer store sjælfulte øjne, som hun formodentlig ikke har kunnet se ret meget med. Atropin bruges i vore dage til øjenoperationer, men planten dyrkes ikke mere til medicinsk brug.

Bella Donna er flerårig og har en smuk åben vækst og bliver omkring en meter høj.

Den har sydeuropæiske forfædre og kan en sjælden gang findes voksende forvildet nær beboelser og gamle haver.

Vil man høste sin Galnebær må man grave den op nytårsnat. Dog bør man være opmærksom på, at den tilhører den Onde(!), der værner om sin ejendom og kun kan besejres, hvis man slår kreds om sig selv!

Bella Donna blomstrer i hele den lange sommer med violette kortstilkede klokkeblomster, der modnes til appetitlige, skinnende, sorte bær ikke ulig små tomater.

Det må dog kraftigt frarådes at smage på bærrene, eftersom giften især fremkommer ved at tygge frøene.

Forgiftning medfører stærk tørst, synsforstyrrelser, lammelser, raserianfald, samt det, der er værre og minder os om, at hverken middelaldermedicin eller nutidig medicin må forveksles med slik.

Den har en lang medicinsk historie og er indført til landet som ingrediens i hostesaft, middel mod kighoste, lammelser og til fosterfordrivelse(!)

Forgiftning blev tilskrevet Djævelens onde anslag, og et vandigt udtræk af blade og stængler var længe et anerkendt middel mod hæmorider.

Bærrene skal efter sigende smage fortræffeligt, og blev spist af ulykkelige, udsultede soldater under 1. Verdenskrig, der sikkert i deres nød har skyndt sig at sluge bærrene hele og derved undgik at frigøre giften fra frøene.

I Middelalderhaven vokser Galnebær i bedet med medicinske planter, og har som en af havens mere ubehagelige urter fået sit eget advarende mærke.

Det gælder for en lang række af hæderkronede medicinplanter, at de er lige lovlig kraftig kost, men Foreningen

Historiske Planter har valgt kun at mærke de mest potente og opfordrer publikum til ikke at smage på haven!

Ved mistanke om forgiftning kan man hente hjælp på giftlinjen. 82 12 12 12